

27.13x29.41	31	עמוד 14	ידיעות אחרונות - 7 לילות	04/2013	36497929-9
המכללה האקדמית נתני - 2790					

רייטינגים

'ארץ נהדרת' במוזיאון, 'גוללסטאר' באקדמיה ו'האח הגדול' בבית הספר לאמנות: יותר ויותר תכנים פופולריים משתפים פעולה עם מוסדות לתרבות והשכלה גבוהה. הבידור מביא קהל וכסף וזוכה בתמורה להכשר כתוכן משמעותי לחיים שלנו. דיל לגיטימי או טשטוש גבולות? גם זה נושא למחקר

נבו זיו

רשאלים מתים על מוזיאונים. בחו"ל. איפשהו בין הריוטי פרי לביקורת הדרכונים מתרחש עיוות מוחי שמריץ אותנו ללובר של פריז או לפרגמון כברלין. בארץ אנחנו חוזרים לאהבת הנעורים שלנו: אמנות שוודית במתחם איקאה. לא שחלילה חסרות כאן תערוכות נפלאות שגוררות אליהן תורים ארוכים, בעיקר של אלו שבאו גם לתערוכה הקודמת ויבואו לזו שאחריה. עבור כל השאר הקונפליקט מורכב יותר: למה לשלם כדי לצפות כציור כשאפשר לבהות מהכורסה בתמונות זזות בטלוויזיה בחינם? מצד שני, נעים לנו שהמוזיאונים נמצאים שם – אמנותיים, הישגיים, מביאים למדינה מדי פעם תערוכות של פיקאסו, דאלי וקיציס. מה, עוד לא ראינו את החדש של קיציס? בקרוב תוכלו. זה יקרה ב"ש לנו ארץ, תערוכת צילוי מים שתחגוג ביום העצמאות עשור ל'ארץ נהדרת' במוזיאון ארץ ישראל בתל-אביב. וזה כבר אחרי שראיתם את תערוכת צילומי 'האח הגדול' בבית הספר לאמנות קמרה אוסקורה. יש כאן דיל תרבותי: הילדים מקבלים את שני כהן, ההורים יכולים לספר שלקחו אותם למוזיאון והמוזיאון עצמו מתהדר בקהל שנהר למקום, ולא תמיד מספר לעצמו כמה באו לראות את הסלבס מערוץ 2. לא צריך להתייפף, 'ארץ נהדרת' או 'האח הגדול' הן תופעות תרבותיות פופולריות שהשפיעו רבות על החברה בישראל ויש מקום לתקשר איתן גם מחוץ למסך. השאלה באיזה אופן. הרי כל אחת מהתוכניות היא סוג של במבה, מותג פרטי, עסק עם אינטרסים כלכליים, וכניסתן לחללים אמנוניים

תיים בחסות התאגידים שמאחוריהן יכולה לעורר אי נוחות. "בוודאי שלא היינו עושים תערוכה לבמבה", אומר צחי בקר, סמנכ"ל מוזיאון ארץ ישראל. "ארץ נהדרת" היא אחד הביטויים של הישראליות. אבל היא גם מוצר צריכה. "סוג של מוצר צריכה, אבל זה לא במבה. 'ארץ נהדרת' יש רק אחת." של מי היה הרעיון? "אנשי התוכנית פנו אלינו ושאלו אם אנחנו מעוניינים באירוע לכבוד יום העצמאות. שמחנו כי זה מתחבר – בכל חג אנחנו מוסיפים במוזיאון פעילות נוספת למשפחה ולילדים. בחנוכה פעילויות על קרבות המכבים, בפסח ילדים עשו דמויות מההגדה בכל מיני טכניקות, ועכשיו 'ארץ נהדרת'. אנשים יבואו ממילא למוזיאון ויהיה גם את זה, ליד תערוכה לכבוד 105 שנה לגימנסיה הרצליה ותערוכה של יודאיקה ופולקלור. דברים נהדרים!" שמדגישים את זה ש'ארץ נהדרת' היא לא חומר קלאסי לתערוכה. "אתה צודק, זה יוצא דופן. יהיה אירוע פתיחה עם כל הטאלנטים, זה יקבל יותר תשומת לב ככל שנתקרב לפתיחת התערוכה ובוודאי שזה עושה טוב למוזיאון. אבל זו תערוכה קטנה, מאה מטר, מין דו-ברבן על הקצפת." בפרסומים אתם קוראים לזה 'אירוע' ולא 'תערוכה'. "כי זה יותר אירוע. תערוכה זה דבר שבונים לאורך שנים ועושים מחקרים."

אנשים יחשבו שזו תערוכה. "אני לא קורא לזה תערוכה." היא תערוכה לכל דבר" קובע לעומתו האוצר שלה, הצלם הוותיק אלדר רפאלי. מה הרעיון של התערוכה בעצם? "הייתי הצלם היחיד על הסט בשנים הראשונות של התוכנית. התערוכה נכנתה מתוך 12,000 צילומים שמשקפים הלך רוח בכל עשר השנים שלה. הרבה צילומי אייפונים, צילומים של כל מיני צלמים, כולל השחקנים עצמם. הקונספט הוא בעצם פעולה כפולה של צילום. אתה מתעד יצירה – התוכנית – והצילום מעמיד יצירה שעומדת בפני עצמה." אתה לרוב אמן עצמאי. יש קונפליקט כשאתה אוצר תערוכה שהזומנה מגוף מסחרי? "המעבר מתוכנית פריים טיים של ערוץ 2 למוזיאון הוא תהליך לא מובן מאליו. הקונפליקט קיים, קו התפר הוא אופציה לביקורת על הגוף והתוכן. נית עצמה. היו דברים שקשת פחות אהבו ובכל זאת נכנסו. מצד שני, חלק מהצילומים הם הזמנות של עבודות יחסי ציבור ופרסום. אני גם לא מחפש לנאץ את הגוף שמייצר את התוכנית, אבל האנשים לא תמיד נראים כמיטבם והם לא רק דמויות נוצצות. לא תיכנס ותגיד 'טוב, מכרו לי כסף בנייר צלופח'. ומה דעתך לגבי בניסה של גוף מסחרי למוזיאון? "ברור לי שיש פה טשטוש רב בין מה שאמור להיות מסחרי למה שאמור להיות מוזיאלי. הרבה פעילויות של מוזיאונים נתמכות על ידי זכייניות וגורמים מסחריים אחרים, כי מספר הגורמים הממשלתיים

שמשיקים בתרבות ואמנות הם אפס. אולי רק מפעל הפיס. בסוף זה גם עניין של פרנסה."

הטפטוף הזה הוא לא רק נחלתו של עולם האמנות. בשנים האחרונות מתהדרק שי תוף הפעולה של גופי בידור מסחריים גם עם האקדמיה וכולל רעיונות כמו ימי עיון משותפים בנושאים כמו 'כוכב נולד', 'גוללסטאר', 'האח הגדול' ועוד. הסטודנטים באים בהמוניהם לקבל הצצה קרובה אל מאחורי הקלעים של התוכניות הפופולריות בישראל, התקשורת מסקרת, והיוצרים זוכים בניחוח הבושם האקדמי, כלי לגיהוץ קמטים מוסריים.

"אנחנו מקבלים המון פניות מאוניברסיטאות, הרבה גופים רצו שנעשה הרצאות בבתי ספר ואין לנו זמן לכולם", מסביר גורם בכיר בתעשיית הבידור. "זה מעניק לנו הרבה גאווה לדעת שמלמדים על דברים שאנחנו עושים בטלוויזיה. הסטודנטים מאוד מתעניינים ואנחנו לומדים לא מעט דברים מהם גם כקהל. זה עובר מצוין לשני הצדדים."

"דיברת על ההיברידיות והמתה של הדוקו ריאליטי, ומישהו נוספת דיברה על הייצוגים הפרי-סטודנטיים בריאליטי" מסביר ד"ר מוטי נייגר, דיקן בית הספר לתקשורת במכללת נתניה, על התכנים שעלו לדיון בימי העיון שאירגן סביב 'כוכב נולד' ו'גוללסטאר' בשנתיים האחרונות. "למשל, מי זה 'טום קשתי'? ירוען שידוע מזה שהוא ידוע מתוכניות ריאליטי. אלו מושגים תיאורטיים בנושא ייצוג, מה שמכונה 'סימולקרה'."

27.4x35.81	32	14	עמוד	7 לילות	04/2013	36497948-0
המכללה האקדמית נתני - 2790						

אילן דה פריס, סמנכ"ל רשת לשעבר:
"החיבור בין תוכנית טלוויזיה לאקדמיה צריך להיות ביקורתי יותר. במערכת מפחדים שייצא משהו מחדרי חדרים ויפגע במותג. ניסיתי להביא לרשת סטודנטים שרצו לעשות עבודות רציניות וקיבלתי סירוב"

צילומים: שאטרסטוק, תומריקו, עודד קרני, יח"צ

או הפטרון. המדינה, הממלכתיות הציונית, החליטו פו אותם ועכשיו 'האח הגדול' והתאגידים הם עוד חוליה בשרשרת. עד לפני 10-15 שנה, צילום שני עשה עבור הממסד נתפס כאמנות מגויסת. אז נכון שהקרנות הציוניות מימנו את זה, זה אומר שזה לא משמעותי? פה הפטרון גם מבטיח את החשיפה, זה כוח על כוח. כלי הפטרונים, הרבה משכיות החמדה של האמנות לא היו נוצרות."

ב סוף נותרים עם כמה שאלות מהותיות: האם התקלחנו, או שבסך הכל עברנו נו עוד אבולוציה שמטשטשת מעט את הגבולות התרבותיים, אך כזו שתחזק את התרבות עצמה; ומי אחראי לכך שהגבולות האלו לא ייחצו. "הגבול לא צריך להיות אצל מי שמייצר תוכניות אלא בגורם המארח, האקדמיה או המוזיאונים. ב-99 אחוז מהמקרים זה תלוי במוסד ובאנשים שמנהלים אותו", אומר אילן דה פריס, שמשקיף על הדיון הזה משני צידיו, כמי שניהל את סינמטק ירושלים וכס' מנכ"ל התוכן לשעבר של זכיינית ערוץ 2 רשת, בין האחראים לעלייתו ארצה של 'דה ווייס'.

"העולם המסחרי והעולם האמנותי מתנגשים בגלל אינטרסים שונים", הוא מוסיף. "כמנהל לשעבר של מוסד תרבותי נתקלתי בתופעות האלה - בא מנהל שיווק ולא מעניין אותו שום דבר, הוא מתעניין רק בגורל הלוגו. שנים אורנג' נתנו חסות שצ' בעה את פסטיבל הקולנוע בירושלים בכתום, ותמיד שאלנו את עצמנו איפה עובר הקו הרק הזה שאחריו זה כבר נראה כמו עוד אירוע של חברת סלולר. היום שם המשחק הוא הגדרות: האם מוזיאון ארץ ישראל יכניס את 'ארץ נהדרת' לבין כותליו כתרנגיל יחסי ציבור של התוכנית או כי יש לו אוצרים שיעשו תערוכה עם אמירה. אם אין אמירה, זה לא טוב. אם הם היו עושים תערוכה על משהו מעולם הספרות היית מצפה לסוג מסוים של ביקורתיות, ואם זה לא קיים אז התוכנית הצליחה כתעלול של יחסי ציבור".

ובחיבור בין ריאליטי לאקדמיה, איפה עובר הגבול?
 "יש רצון אותנטי של תוכניות לדיאלוג עם המ' קומות שבהם מייצרים ביקורת אמיתית, רצינית ואקדמית. זה טוב, אבל לא מספיק ממוסד. כיום אין חיבור, אלא אירוח של המוזיאון או האקדמיה לתקופה מסוימת. צריך להיות חיבור רציני, ביקורתי ועמוק יותר. לא דווקא שלילי, אלא אקדמי או אמנותי, כמו בכל תופעה אחרת שקיימת. תוכנית טלוויזיה שרוצה שהאקדמיה תארח אותה חייבת להתמסר אליה".

אבל זו בעיה, אתה לא תלך לאקדמיה ותבקש להעלות אותך על שולחן הניתוחים ולהתחיל לחתוך לעיני כולם.

"אני יכול להבין למה מערכות התוכניות מאוד לא אוהבות את זה. ניסיתי להביא לרשת סטודנטים שרצו לעשות עבודות מאוד רציניות וקיבלתי סירוב. אתה מפחד שייצא משהו מחדרי החדרים ויפגע במותג, וזו פשלה. סטודנטים שניסו לעשות עבודות דות אקדמיות על תוכניות כאלה ואחרות תמיד התקבלו בברכה, אבל ברגע שרצו לחטט ולהיכנס לשיניות כרי ללמוד, אמרו להם 'עד כאן'".

אז לחבר בין בידור לאמנות או לאקדמיה זה גם סוג של אמנות.

"יותר סוג של אמנות. אולי שווה לכתוב על זה תזה למאסטר".

nevo21@gmail.com

גם יוסי נחמיאס, מורה במחלקה לצילום של קמרה אובסקורה, לא מתרגש מהקולות שמדברים על מוניטין בעייתי. לפני תחילת העונה השנייה של 'האח הגדול' נחמיאס בנה קורס מיוחד עבור הסטודנטים שלו בבית הספר, במסגרתו יכלו לצלם את המתרחש בבית בית 'האח הגדול'.

"הפקת התוכנית מימנה קורס ואיפשרו לנו נגי' שות לעולם תוכן, שעל בסיסו בנינו מערכת ליי מודים, כולל ביקורת", מספר נחמיאס. "לא הייתה דרישה של המפיקים שנגיש להם חומרים לאישור ויכולנו לתת במה גם לחומרים בעלי אופי ביקורתי. אחרי הקורס הצגנו תערוכה בנמל תל אביב, שנה נתה מחסות של התוכנית".

ולא היו באלה ששיקמו פרצוף?
 "בשוליים היו גם מי שתמחו על החיבור ודיברו על הסכנות של עירוב בין אקדמיה למישהו חיצוני. אני באופיי לא כזה טהרן ולא חושב שיש אוטור נומיה מקודשת, להפך, חשבתי שנקון לנו לקפוץ למים האלה, וזה גם קונפליקט לסטודנט - עבודה אקדמית/אמנותית עם תאגיד מסחרי. תמיד העד' פתי להימצא בתוך הדילמות האלה ולא כמתבונן מבחוץ שאומר 'אוי ואבוי, משהו מתקלקל בטוהר שלי. זו עסקת חבילה. צד אחד מקבל חשיפה ארירה שקשה לאמוד אותה בכלל בערך כספי ובתי ספר מאוד צמאים לה. הצד השני עושה דבר חיובי כי הוא פועל ככל פטרון אמנות שזכ עם הכסף, ולפעמים גם עם פלטפורמה".

למעשה זו פטרונות מודרנית.
 "היסטורית, אמנות נמצאה בחיקה של הכנסייה

אלדד רפאלי, אוצר תערוכת 'ארץ נהדרת':
"ברור שבתערוכה הזו יש שטוש גבולות. הרבה פעילויות של מוזיאונים ותמכות על ידי זכייניות וגורמים מסחריים כי מספר הגורמים הממשלתיים שמשקיעים באמנות הם אפס. בסוף זה גם עניין של פרנסה"

ניות האלה כי יש בהן משהו רבת-רבותי, שמייצג את הפריפריה בפריים טיים. הרי הפריפריה מגיע עה לשם רק בפשע - ופתאום מישהו מנתניה מגיע כזמר ולא כעבריון, אז יש לך הזדמנות".

אבל זו אולי גם הבעיה. התוכניות האלה אומרות 'הנה, יש מקום גם לפריפריה' כדי לסתום לפריפ' ריה את הפה.
 "טוב, זו טענה נאו-מרקסיסטית קלאסית".
 וואלה.
 "אני לא יודע אם עשו עליי סיבוב. אבל הם לא מרביקים על העונה הבאה שלהם 'כשר בהשגחת האקדמיה'".

טוב קשתי הבין את השיעור?
 "סלוצקי מ'סלוצקי ודומינגו' שלה לו באמצע הפאנל סמס: 'רדעת שאתה סימולקרה?' ותום ענה: 'אני עדיין מנסה ללמוד לכתוב את זה נכון'".
 מי מרוויח מימי עיון שבאלה?
 "הסטודנטים מאוד שמחו שזה קורה. יש כאלו שכר' תבים סמינרים על 'גוללסטאר'. גם היוצרים מתבר' ננים על עצמם בראי מצדדים שלא הכירו קודם. כפי גישה ראשונית צביקה הדר החזיק מאמר ואמר 'ואלה אנחנו מושא למחקר, אמה - הגעתי לאקדמיה!'"

היה קונפליקט אם לקיים את זה? לא פחדת שזה פוגע במוניטין של המכללה?
 "לא. אני מכיר את הכיון שאנשים אומרים 'זה מה שאתם עושים? מתעסקים בריאליטי?' אבל החיי' בור לשטח חשוב לי ולסטודנטים שלי. הפעם הקר' דמת שהאולם התמלא כמו בכנס על 'גוללסטאר' הייתה רק ביום עיון על 'כוכב נולד'".

ימי עיון של תוכניות ריאליטי הם בעיקר נחלתן של המכללות. האוניברסיטאות סולדות מזה.
 "אני מניח שגם באוניברסיטה יש אנשים שרואים 'גוללסטאר', אבל ההבחנה בין השטח ובין האק' דמיה היא הרבה יותר קצרה אצלנו - צריך להיות מספיק קשוב שנגמרה עונה לדבר שתפס את כל המדינה ולהביא אותו בטווח אפס, ולא לחכות שלוש שנים ולחקור".

אתה לא מפחד שתוכניות הריאליטי מנצלות אותך כדי לקבל הכשר?
 "ברור לי שזה נותן להם לגיטימציה ציבורית. האקדמיה אומרת שזה בסדר לראות את התוכי